EBÛ TÂLİB: HAYATI VE EDEBİ KİŞİLİĞİ

Ömer ÜNAL (*)

Özet

Ebû Tâlib'in Hayatı ve Edebî Kişiliği ile ilgili bu makalede, Câhiliye döneminin sonu ve İslamiyet'in ilk yıllarında yaşamış olan bu şairin edebî kimliğini, şahsiyetini, toplum üzerindeki etkinliğini,İslam risaletini tebliğ eden yeğeni Hz. Muhammed'i korumadaki hassasiyetini ve yaşadığı dönemin önemli olaylarının analizini kendi şiirlerinden örnekler vererek izah etmeye çalıştık.

Anahtar Kelimeler: *Ebû Tâlib, Muhammed, Câhiliye, Put, Edebiyatçı, Hatip*

Life Story of Abu Talib and His Literary Individuality

Abstract

In this article containing the love story of Abu Talib and his literary individuality, we tried to explain the literary personality of this poet that have been lived at last of period of Cahiliya and at first years of Islamic period, and his character, and his activity on the society, and his sensitivity under the protection of his brother's son the prophet Mohammed, and analysis of events which he lived in, by giving examples from his poetries.

Key Words: *Abu Talib, Mohammed, Cahilya, idol, writer, orator*

*) Yrd. Doç. Dr., Atatürk Üniv., Fen-Edebiyat Fak. Arap Dili ve Ed. Anabilim Dalı Öğr. Gör. (e-posta: omerunal1@hotmail.com)

Giriş

Câhiliye döneminin sonu ve İslâmiyet'in ilk yıllarında yaşamış olan Hz. Peygamber'in amcası *Ebû Tâlib*, bir edebiyatçı ve bilge olarak çağdaşlarına nazaran yaşadığı toplumda önemli bir yere sahipti. Gerek toplum nezdindeki otoritesi, gerekse edebî şahsiyeti sayesinde kendisini çevresine kabul ettiren *Ebû Tâlib*, İslâmiyet'i kabul etmemesine rağmen, yeğeni Hz. Muhammed'i canı pahasına korumuş, özellikle şiirlerinin büyük bir kısmını bu doğrultuda inşâd etmiştir. Toplumuna edebî kimliğini kanıtlamış olan bu şahsiyet, çevresinde şecaati, kararlılığı, barışseverliği, hoşgörülü davranışı ve kitleler üzerindeki etkinliği ile tanınırdı.

Ebû Tâlib, iyi bir şâir ve hatip olmasına rağmen, ne yazık ki ülkemizde hayatıyla ilgili birkaç eser hariç yeterli çalışma ve inceleme yapılmamıştır. Oysa yaşadığı dönemin önemli olaylarını; şiirlerinde hassas bir şekilde değerlendiren, analiz eden bilgi ve tecrübeye sahipti. Hatta diyebiliriz ki hayatını ve edebî kişiliğini iyi tahlil edebilmek için doktora seviyesinde bir çalışmaya ihtiyaç duyulmaktadır. Bu sınırlı çalışmamızda kısaca, onun edebî kişiliğine değinmek ve şiirlerinden bazı örnekler vermek suretiyle bilim dünyasına bir nebze de olsa katkıda bulunmak istedik.

1- Ebû Tâlib'in Hayatı

Tam adı, *Ebû Tâlib* 'Abdulmenâf b. 'Abdulmuttalib b. Hâşim el-Kureşî el-Hâşimî'dir. İslamiyet'ten önce (-90/535) yılında Mekke'de doğdu. Annesi Fâtıma bint 'Amr b. 'Azîz el- Mahzûmiyye'dir. Hz. Peygamber'in babası Abdullâh ile amcası Zubeyr'in öz kardeşidir[1].

Ebû Tâlib'in babası 'Abdulmuttalib, Mekke'nin ileri gelenlerinden, sözü dinlenen, saygı duyulan, fikirleri kabul gören biriydi. Barışa katkıda bulunur, özellikle hitabetiyle kitleleri etki altına alırdı. Ayrıca kabileler arasında saygın bir konuma sahipti. Oğlu Abdullâh'ın vefatıyla yeğeni Hz. Muhammed'i küçük yaşta himayesine alıp, onu büyütmeyi ve yetiştirmeyi kendisine bir görev kabul etmişti. Ancak yaşlı olduğu için henüz sekiz yaşındayken yeğeni Muhammed'in bakımını ve himayesini ölümünden önce oğlu *Ebû Tâlib*'e vasiyet etmişti. O günkü toplumda önemli bir konuma sahip olan ve Kureyş Kabilesinden gelen *Ebû Tâlib*, pek fazla imkâna sahip olmamakla birlikte daha sonra Peygamber olarak gönderilecek Hz. Muhammed gibi bir şahsiyetin himayesini, Kâbe hizmetlerinden olan hacılara su (*es-Sikâye*) ve yiyecek (*er-Rifâde*) temini gibi ulvî görevleri babasından devralmıştı. Ne var ki zamanla malî durumu bozulduğu ve fakir düştüğü için Kâbe hizmetlerini 'Abbâs b. 'Abdulmuttalib'e devretmek zorunda kalmıştı. Peygamber'in bakımı ve Hâşimoğullarının reisliği ise ölümüne kadar uhdesinde kalmıştı. Aynı zamanda Mekke'de onun oturduğu mahalleye Şi'bu *Ebî Tâlib* denirdi[2].

---

1) eş-Şeyh 'Abbâs el-Kummî, *el-Kunâ ve'l-elkâb*, I-III, Beyrut, ts., I, 108-109; 'Alî Fehmi Cabic, *Tılbetu't-tâlib fî şerh-i lâmiyyet-i Ebî Tâlib*, İstanbul, 1327/1909, s. 3-4.

2) Cevâd 'Alî, *el-Mufassal fî târîhi'l-'Arab kable'l-İslâm*, Beyrut 1973, IX, 697-698.

Ebû Tâlib, Kureyş içinde önde gelen sözü dinlenen, saygı duyulan, barış ve savaş ortamlarında yapıcı yönde katkılarda bulunan, iyi bir hitabet ve şiir inşâd etme gücüne sahip bir kişiydi. Bizzat kendi hikmetli sözleriyle, cereyan etmekte olan bazı olayların akışını değiştirdiği veya onlara çıkış yolları gösterdiği vakidir. Himayesini üstlendiği yeğeni Hz. Muhammed'in üzerine titrer, onu korumaya son derece özen gösterir, aynı zamanda onun uğurlu olduğuna inanır ve iyi yetişmesi için elinden gelen gayreti gösterirdi[3]. Hatta seyahatlerinde dahi onu yanından ayırmazdı. Suriye'yle sürekli ticaret yapmakta olan *Ebû Tâlib*, kafileyle gitmeye karar verdiği bir gün, henüz on iki yaşında olan yeğeni Muhammed'in ısrarı üzerine onu da yanına almıştı[4]. Kaynaklarda belirtildiğine göre ticaret kervanı Suriye topraklarına vardığında orada yaşamakta olan Bahîrâ adında bir rahip, *Ebû Tâlib*'e yeğeninin İncil'de Peygamber olarak gönderileceğine işaret edildiğini, onu iyi koruması gerektiğini söylemişti. Bunu duyan *Ebû Tâlib*, Şam'a gitmekten vazgeçip süratle Mekke'ye geri dönmüştü[5].

Bi'setten sonra *Ebû Tâlib*, yeğeni Muhammed ile kendi oğlu Ali'nin gizlice namaz kıldıklarını öğrenince, kendisinin onlara tabi olmayacağını ancak ömrünün sonuna kadar onları savunup koruyacağını, gerekirse uğurlarında öleceğini kendilerine söylemişti[6]. Nitekim Hz. Peygamber, Mekke halkını açıkça İslâm dinine davet etmekle görevlendirildiği ve putları terk edip tek olan Allah'a iman etmekle gerçek hürriyete kavuşacaklarını kendilerinden talep ettiği zaman ona muhalefet etmişler ve amcasından yeğenini kendilerine teslim etmesini istemişlerdi. Tacizcilerin bu gibi isteklerine karşı meydan okuyan *Ebû Tâlib*, yeğenini onlara kesinlikle teslim etmeyeceğini ilân etmişti. Hatta Kureyş müşrikleri Hz. Peygamber'e ve ona inananla düşmanlıklarını ve saldırganlıklarını iyice artırınca, Hâşim ve Muttalib oğullarını kendilerine yardım etmeye çağırmıştı. Kendi yakınlarının da içinde bulunduğu inkârcılar grubun Müslümanlara uyguladıkları malî ve siyasî ambargo hareketlerine karşı, *Ebû Tâlib* hiç çekinmeden ve korkmadan bu zavallı ve çaresiz insanları, kendi mahallesinde koruma altına almıştı. Bu kadar zor şartlar altında Hz. Peygamber ve Müslümanları himaye konusunda son derece fedakâr ve cesur davranan *Ebû Tâlib*, Hz. Muhammed'in İslâmiyet'i kabul etmesi yolundaki ısrarlı tekliflerini, her zaman cevapsız bırakmıştı. Rivayete göre Hz. Muhammed, amcası hasta yatağında iken daha önceki teklifini tekrarlayarak İslam'ı kabul ettikten sonra bu dünyadan inanan biri olarak göç etmesini istemiş; ancak yeğeninin bu ısrarlı taleplerine olumlu cevap verme yerine, müşriklerin "*Ebû Tâlib, ölüm korkusundan dolayı yeğeninin davetine cevap verdi*" diye yerileceği ve alay konusu edileceği endişesine kapılmıştı[7].

Ebû Tâlib'in Müslüman veya müşrik olarak öldüğü konusu, tartışmalıdır. Anlaşıldığına göre yeğenini en zor şartlarda bile savunmasına ve fedakarca davranmış olmasına

3) İbn S'ad, Muhammed, *et-Tabakâtu'l-kubrâ*, I-VII, Beyrut 1957, I, 119-120.

4) İbn S'ad, *a.g.e.*, I, 157.

5) İbn Hişâm, 'Abdulmelik b. Hişâm, *es-Sîretu'n-nebeviyye*, I-II,Beyrut ts., I, 180-182.

6) İbn Hişâm, *a.g.e.*, I, 264-266.

7) en-Nuveyrî, Şihâbuddîn Ahmed b. 'Abdulvahhâb, *Nihâyetu'l-ereb fi funûni'l-edeb*, I-XVIII, Kahire 1954, XVI, 277-278.

rağmen Arap Kabîle reisliğinin verdiği gurur ve geleneklerine sıkı sıkıya bağlı olma gibi zaafları sebebiyle, İslamiyet'i kabul ettiğini açıkça söyleme cesaretini gösterememiştir. Çeşitli hadis ve tefsir kaynakları, *"Sen Sevdiğini hidayete erdiremezsin, bilakis Allah, dilediğine hidayet verir."*[8] mealindeki ayetle, *"Ne Peygamber'in ne de Müslümanların akrabalarına, müşrikler için af dilemeleri uygun olmaz."*[9] mealindeki ayetin, bu hadise üzerine nazil olduğunu kaydederler[10]. Şî'â ise Ehl-i Beytten geldiğini kabul ettikleri rivayetlere dayanarak *Ebû Tâlib*'in ölüm döşeğinde Müslüman olduğunu ileri sürmüşlerdir[11]. Bu bilginlerin, *Ebû Tâlib*'in mümin olarak öldüğüne dair yazdıkları otuzdan fazla kitabın adları ve müellifleri, Şeyh Mufîd'in *"İman-ı Ebî Tâlib"* adlı eserinin takdim yazısında zikretmiştir. Şemseddîn Ebû 'Alî el-Mûsevî'nin *"el-Hucce 'ala ez-Zâhib ilâ Tekfîri Ebî Tâlib*'i, Şafî'î fakîh-i Berzencî'nin *"Buğyetu't-Tâlib lî İmân-ı Ebî Tâlib"* adlı eserini ihtisâr eden Ahmed b. Zeynî Dahlân'ın *"Esne'l-Metâlib fî Necâtı Ebî Tâlib"*, Mirzâ Muhammed Hüseyin b. 'Alî Rızâ er-Rabbânî'nin *"Maksadu't-Tâlib fî İmânı bâi'n-Nebî vve 'mmihi Ebî Tâliib*, Ca'fer bMuhammed, Seyyid Muhammed 'Alî Şerefuddîn el-'Amilî'nin , *Ebû Tâlib*'in hayatı ve hakkındaki menâkibî rivayetleri ihtiva eden *"Şeyh'u-l Ebtah"* adlı eseri ve benzerleri konu ile ilgili yazılmış önemli eserlerdendir.

Hz. Peygamber'in çok sevdiği ve Müslüman olan *Ebû Tâlib*'in eşi, Fatıma'dan dört oğlu; Tâlib, Akîl, Cafer, Ali, iki kızı Ummu Hânî ve Cumâne olmuştur. Bunlardan 'Alî b. Ebî Tâlib'i,Hz. Muhammed; Cafer'i de 'Abdulmuttalib himayelerine alarak yetiştirmişlerdir[12].

2- Edebî Kişiliği

Mekke'li şair ve hatiplerden sayılan *Ebû Tâlib*, fikir ve düşüncelerini ifade ederken akıcı ve etkileyici bir üslup kullanmaya özen gösterirdi. Düşüncelerini savunma ve muhatabını ikna etme yönünde oldukça başarılıydı.Tarihi olaylar hakkında kayda değer bir birikime sahipti. Bu sayede kendi döneminde meydana gelen hadise ve gelişmeleri paniğe kapılmadan mantıklı bir yaklaşımla tahlil eder ve ilgililerce önlem alınmasını önerirdi. Şiirlerinde yer yer kavmi ile övünür, çeşitli vesilelerle onların üstünlüğünü vurgulardı. Yeğeni Muhammed'in üzerine gereken hassasiyeti gösterir, yetişmesi için tüm imkânlarını seferber ederdi.Hz.Peygamber'e ve savunduğu davaya dil uzatanlara şiirlerinde gerekli cevabı vermekten çekinmezdi. Milli gururuna oldukça düşkün olan *Ebû Tâlib*, kavmi ile övünürken bu duygularının kabardığını ve atalarının izini takip etmenin bir üstünlük ve erdem olduğunu, her ortamda tekrarlamaktan haz duyardı. Maamafih

8) Yazır, Elmalılı Hamdi, *Kur'ân-ı Kerîm ve Yüce Meali*, (sadeleştiren M. Sadi Çöğenli–Nevzat H. Yanık), 28/56.

9) Yazır, 9/113.

10) el-Buhârî, Muhammed b. İsmâ'îl Ebû 'Abdillâh el-Buhârî, *Sahîhu'l-Buhârî*, I-VII, Beyrut 1990, (Kitâbu menâkîbu'l-ensâr), Bab 40; et-Tirmizî, Ebû 'Îsâ Muhammed b.'Îsâ, *Sunen et- Tirmîzî*, (nşr. Ahmed Muhammed Şâkir), Mısır 1978, (Kitâbu't-tefsîr), Bab 28; el-Alûsî, Şihâbu'd-Dîn es-Seyid Mamûd el-Bağdâdî, *Rûhu'l-ma'ânî fî tefsîri'l-Kurâni'l'âzîm ve's-Seb'u'l-mesânî*, I-XV, Beyrut ts., XI, 33.

11) İbn Hacer, *el-İsâbe fî temyîzi's-sahâbe*, I-IV, Beyrut 198İ, IV, 116-119.

12) İbn Hacer, *a.g.e.*, IV, 118-119; Fığlalı, Ethem Ruhi, "Ebû Tâlib", *DİA*, X, 237-238.

Hz.Peygamber'e karşı çıkan, ona eziyet etmek isteyen en yakın dostu dahi olsa hicvetmekte bir sakınca görmezdi[13].

Ebû Tâlib'in şiirlerinde duygusal ifadeler, güzel öğütler, hikmetli sözler, yerine göre tehditler, zaman zaman Allah'a, putlara ve kutsal mekânlara sığınma, onlara yalvarış ve yakarış, soyuyla övünme, özellikle de Hz.Muhammed'e ait üstün meziyetler, gibi ana temalar işlenmiştir[14].

Ebû Tâlib'in[15] bazı beyitleriyle istişhâd edilmesi, onun hem iyi bir şâir hem de Arap diline hâkim olduğunu göstermektedir. Ebû Hıffân 'Abdullâh b.Ahmed el-Mihzemî (ölm.255/869) tarafından derlenen şiirleri "*Divân-u Şeyhi'l-Ebtah*" adıyla yayımlanmıştır. Kaynaklarda onun doksan dört beyitten oluşan meşhur "*Lâmiyye*" kasîdesini, Hz.Peygamber'i Kureyş'e karşı savunmak maksadıyla söylediği ifade edilmektedir. Bu nedenle eleştirmen Muhammed b. Sellâm el-Cumahî (ölm. 232/847), "*Ebû Tâlib, güzel sözlü iyi bir şâirdir; bizim edebiyat ve târih kitaplarında ona isnâd edilişinde kuşku duyulan veya rivayetlerinde çelişki bulunan bir kısım şiirlerin ona ait olmadığını iddia etmemiz doğru değildir.*" der[16]. Diğer yönden İbn Kesîr (ölm. 774/1373), "*Lâmiyye*" adlı kasîdeye şu yorumu getirmiştir:"*Bu şiir son derece veciz ve büyük bir kasîdedir, kendisine nispet edilenden başkası bunu söyleyemez. Yedi askıdan daha güçlü, meramı ifade etme açısından da daha belîğdir.* "*Lâmiyye*" kasîdesinin tamamını İbn Hişâm "*es-Sîre*" adlı eserine almıştır[17]. Ayrıca 'Alî Fehmi Cebic, kasideyi" *Tılbetu't-Tâlib fi Şerh-i Lâmiyyet-i Ebî Tâlib*" adıyla şerh etmiştir,(İstanbul 1327/1909). Bazı beyitlerinin sonradan uydurulduğu ileri sürülen bu kasîde[18], şâirin "*Dâliyye*" adlı bir başka kasîdesiyle birlikte H.Ritter tarafından Almanca'ya tercüme edilmiştir[19].

3-Ebû Tâlib'in Şiirleri

Bilindiği gibi Hz.Peygamber, dine davet ettiği ilk yıllarda amcası *Ebû Tâlib*'den büyük destek ve himaye görmüştü. İlâhî mesajın toplum nezdinde süratle yayılması ve kabul görmesi, Mekke müşriklerini iyice paniğe sevk etmişti. Maamafih 'Utbe b. Rabî'a başta olmak üzere Mekke'nin ileri gelenleri, on kişilik bir heyetle *Ebû Tâlib*'e giderek bu duruma ilk önce kendisinin engel olmasını; aksi takdirde sonucun çok vahim olabileceğini iletmişlerdi. *Ebû Tâlib*, onları tahrik etmeden ve tatlı bir dille başından savmıştı[20].

13) İbn S'ad, *a.g.e.*, 60.

14) İbn Sellâm, Muhammed el-Cumahî, *Tabakâtu fuhûli'ş-ş'uarâ'*, (nşr Muhammed Şâkir), I-II, Beyrut ts., I, 60.

15) İbn Sellâm, *a.g.e.*, I , 60-61.

16) İbn Kesîr, Ebu'l-Fidâ' İsmâ'îl, *el-Bidâye ve'n-nihâye*, I-VIII, Beyrut 1966, II, 57.

17) İbn Hişâm, 'Abdulmelik b. Hişâm, *es-Sîretü'n-nebeviyye*, I-II, (nşr. Mustafâ es-Sakâ İbrâhîm el-Ebyârî), Beyrut ts., I, 270-280.

18) İbn Sellâm, *a.g.e.*, I, 244.

19) İbn Sellâm, *a.g.e.*, s., I, 60-63; Ahmed Kûtî, "el-mevâkifu'ş-şi'riyye li Ebî Tâlib", *Mecelletu'l-mecma'i'l-lugâti'l-'Arabiyye*, Dimaşk, LVIII, Sayı IV, s. 772-778.

20) İbn Hişâm, *a.g.e.*, I, 265-266.

Ancak Hz. Peygamber dine davete devam edince, müşrikler *Ebû Tâlib*'e tekrar başvurarak "*Yâ Ebâ Tâlib!* Sen aramızda yaşça, mevkice, şerefçe öndesin. Biz, senden kardeşinin oğlunu susturmanı, ona engel olmanı istemiştik. Onu susturmadın, bizi kınamasına ve eleştirmesine engel olmadın. Yemin ederiz ki biz onun atalarımıza dil uzatmasına, tanrılarımızı yermesine, bizi beyinsizlikle itham etmesine katlanacak değiliz. Ya onu susturur bizden vazgeçtirirsin, yahut iki taraftan biri yok oluncaya kadar onunla da seninle de savaşırız." şeklinde ihtarda bulunarak *Ebû Tâlib*'in yanından ayrıldılar. Cereyan eden olaylar karşısında bu siyasî dehâ, ne kavmi ile olan münasebetini keserek onlarla bozuşmayı ve sürtüşmeyi göze almış ne de yeğeni Muhammed'i onlara teslim edip hakaret ettirmeye ve himayesiz bırakmaya gönlü razı olmuştu. Uzun bir süre düşündükten sonra Hz.Peygamber'i yanına çağırdı ve ona "Ey kardeşimin oğlu! Kavminin ileri gelenleri defalarca yanıma geldiler, senden dolayı beni çok üzdüler; bana ağır ithamlarda bulundular. Tanrılarını ve dinlerini yerme gibi, onların hoşlanmayacakları konulardan vazgeç.Beni de kendini de zor duruma düşürme.Tahammül edemeyeceğim işleri bana yükleme" dedi[21].

Amcasının bu sözleri, Hz.Peygamber'e çok ağır gelmiş olmalı ki ona şöyle mukabelede bulundu: "Amca! Allah'a yemin ederim ki bu davayı bırakmak için Güneşi sağ elime Ayı da sol elime verseler, yine de bırakmayacağım; yüce Allah onu ya cihana hakim kılar, vazifemi tamamlamış olurum; ya da bu uğurda ölürüm" diyerek yanından ayrıldı.Yeğeninin bu serzenişinden etkilenen *Ebû Tâlib*, Hz.Peygamber'in arkasından "gel kardeşimin oğlu, gel".diyerek seslendi. Geri dönünce: "Ey kardeşimin oğlu, git istediğini söyle; Allah'a yemin ederim ki ben seni hiçbir zaman onlara teslim etmeyeceğim." dedi.

Ebû Tâlib, bu kadar sıkıntı ve zorluklar karşısında yılmamış, zafiyet göstermemiş; aksine hayatı boyunca yeğenini korumaya ve himaye etmeye devam etmiştir.Yerine göre hikmetli sözleriyle onları ikna etmeye çalışmış, yeri geldiğinde de kınama ve tehdit içerikli sözler sarf etmeden geri durmamıştır. Şâirin aşağıdaki yergi içerikli bazı beyitleri, buna örnektir:

1-واللهِ لَـنْ يَصِـلُوا إلَيْـكَ بِجَمْعِهِـمْ حـتى أوَسَّـدَ فـي الـتُّرَابِ دَفِيـنَا
2-فاصْـدَعْ بأمْـرِكَ مـا عـليك غَضَاضَـةٌ و ابْشـرْ بـذَاكَ و قَـرَّ مـنْهُ عُيُونَـا
3-و دَعَوْتَـنِي و زَعَمْـتُ أنَّـكَ نَاصِـحِي و لقـد صَـدَقْتَ و كُـنْتَ ثَـمَّ أمِيـنَا
4-و عَرَضْـتَ دِيـنًا لاَ مُحَالَـةَ أنَّـهُ مِـنْ خَيْـرِ أدْيَـانِ الـبَرِيَّةِ دِيـنَا
5-لَـوْلا الْمَلاَمَـةُ، أوْ حِـذَارُ مَسَـبَّةٌ لَوَجَدْتَـنِي سَـمْحًا بِـذَاكَ مُبِيـنَا

1- Allah'a yemin ederim ki onlar, topluca sana (saldırmak isteseler bile) ben toprağa defin edilmedikçe sana ulaşamayacaklar.

2- Sen,görevini yerine getir; sana söylenecek bir söz yoktur. Savunduğun davanı (halka) müjdele ve onunla gözleri aydınlığa kavuştur.

21) İbn Hişâm, *a.g.e.*, I, 266-268; Köksal, Asım Mustafa, *Hz.Muhammed ve Hayatı* I-XII, (Mekke Devri müstakil cilt hâlinde), s. 228.

3- Beni davet ettin; benim için iyi bir nasihatçi olduğun kanaatindeyim. Davanda gerçekçisin; zaten sen eskiden beri güvenilir biriydin.

4- Sen öyle bir din sundun ki kuşkusuz o, yer yüzündeki tüm dinlerin en hayırlısıdır.

5- Şayet ben, insanların sövgü ve protestolarından çekinmemiş olsaydım, beni bu dine apaçık bir yardımcı olarak görürdün[22].

Kureyş müşrikleri, *Ebû Tâlib*'in Hz. Peygamber'e olan tutkunluğunu sürdüreceğini, ona olan destek ve yardımlarını asla kesmeyeceğini anladıklarında 'Umâra b. el-Muğîre'yi yanlarına alarak bir kez daha onun yanına gittiler ve ona: "*Ebâ Tâlib! Bu, 'Umâra b. Velîd; Kureyş gençlerinin en güçlüsü, en yakışıklısı,, en ahlaklısı, ve en kuvvetli olanıdır; üstelik şâirdir. Onu al kendine evlat edin; kendisinin aklından, gücünden, yeteneğinden ve maharetinden yararlan.Buna karşılık, senin atalarının dinine aykırı davranan, hakaret eden, kavminin birlik ve dirliğini bozmaya çalışan, onları akılsız ve beyinsizlikle itham eden kardeşinin oğlunu bize teslim et; Onu, öldürelim. Sana, can karşılığında can, daha ne istiyorsun*" *dediler. Bunun üzerine Ebû Tâlib, onlara: "Siz, önce bana kendi oğullarınızı teslim edersiniz, ben onları öldüreyim;sonra da ben size onu belki teslim edebilirim.*" Cevabını verdi. Müşrikler: "*İyi ama! Bizim çocuklarımız onun yaptığını yapmıyorlar ki siz böyle bir talepte bulunuyorsunuz.*" diyerek karşılık verdiler. Yine *Ebû Tâlib*, onlara "*Allah'a yemin ederim ki O, sizin çocuklarınızdan daha hayırlı ve daha erdemlidir. Siz, bana çok çirkin ve acı bir teklifte bulunuyorsunuz. Siz oğlunuzu bana vereceksiniz, ben sizin namınıza Onu besleyeceğim; ben oğlumu size vereceğim, siz onu öldüreceksiniz, değil mi! Aman Allah'ım! bu nasıl adalet, bu nasıl çirkin bir teklif!*" diyerek karşılık verdi[23].

Sürdürülen bu karşılıklı mücadele ve düello göstermektedir ki *Ebû Tâlib*, Hz. Peygamber'i himaye ve savunmada her türlü fedakârlığı göze almıştır. Bu uğurda kimi zaman kavmine övgü ve nasihatte bulunmuş, kimi zamanda onlara, meydan okumak suretiyle mukavemet ve metanetini göstermiştir

Ebû Tâlib'in meşhûr "***Lâmiyye***" kasîdesini bu nedenle inşâd ettiği rivayet edilmiştir. Şâir, doksan dört beyitten ibaret olan kasîdesinde Allah'a ve kutsal mekanlara sığınmanın yanında, yer yer Kureyş'ten özellikle de kendi yakınlarından, Hz. Muhammed'i korumalarını ve ona yardımda bulunmalarını talep etmiştir. Ayrıca *Ebû Tâlib*, bu şiirinde zaman zaman yeğenine övgüler yağdırmış, canı pahasına da olsa onu muhaliflerine karşı koruyacağını ve destekleyeceğini açıkça belirtmiştir. Önemine binaen bu kasîdenin tamamını aşağıya almayı uygun gördük[24]:

22) İbn İshâk, Muhammed b. İshâk, *Sîretu ibn İshâk*, (nşr. Muhammed Hamîdullâh), Konya 1981, s. 136; es-Suheylî, 'Abdurramân es-Suheylî, *er-Ravdu'l-unuf*, I-VII, (nşr. 'Abdurrahmân el-Vekîl), Kahire 1967, III, 55; 'Abdulhamîd Mahmûd el-Meslût, "Ebû Tâlib b. 'Abdullâh", *Mecelletu'l-ezher*, XX, Kahire 1948, Sayı XL, s. 364-367.

23) İbn Hişâm, *a.g.e.*, I, 264-265; Köksal, *a.g.e.*, (Mekke Devrimüstakil cilt) s. 230.

24) İbrâhîm Ra'fet Bâşâ, *Mirâtu'l-Haremeyn*, I-II, Kahire 1925, II, 62-63.

1-و لمـا رأيـتُ الْقـومَ لا وُدَّ فِيهِـمْ ... و قَـدْ قَطَعُـوا كُـلَّ الْعُـرَى و الْوَسـائِلِ
2-و قـد صـارَحُونا بـالعَدَاوَةِ و الْـأذَى ... و قـد طـاوَعُوا أمْـرَ الْعَـدُوِّ الْمُـزايِلِ
3-و قـد حـالَفُوا قَوْمـاً علَيْـنا أظِنَّـةً ... يَعَضُّـونَ غَيْظـاً خَلْفَـنا بالأنـامِلِ
4-صَـبَرْتُ لَهُـمْ نَفْسـي بسَـمْراءَ سَـمْحَةٍ ... و أبيـضَ عَضْـبٍ مِـنْ تُـراثِ المَقـاوِلِ
5-و أحضرتُ عندَ الْبَيْتِ رَهْطي و إخْوَتي ... وأمْسَـكْتُ مِـنْ أثْـوابِـهِ بالْوَصَـائِلِ
6-قِيـا مـاً مَعـاً مُسْـتقبلينَ رِتاجَـهُ ... لَـدى حيْـثُ يَقْضِـي حَـلْفَهُ كُـلُّ نـافِلِ
7-و حيـثُ يُـنِيخُ الأشـعرون رِكَـابَهُمْ ... بمُفْضَـى السُّـيُولِ مِـنْ إسـافٍ و نـائِلِ
8-مُوَسَّـمَةَ الأعْضَـادِ، أوْ قَصَـرَاتِها ... مُخَيَّسَـةً بـينَ السَّـدِيسِ و بـازِلِ
9-تـرى الـوَدْعَ و الـرُّخَامَ و زَيْـنَةً ... بأعْـنَاقِها مَعْقُـودَةً كَالْغَـثاكِلِ
10-أعُـوذُ بـرَبِّ النَّـاسِ مِـنْ كُـلِّ طـاعِنٍ ... علَيْـنا بسُـوءٍ أوْ مُـلِحٍّ بـباطِلِ
11-و مِـنْ كاشِـحٍ يَسْـعَى لنـا بمَغِيبَـةٍ ... و مـن مُـلْحِقٍ في الدِّيـنِ مـا لمْ نُحـاوِلِ
12-و ثَـوْرٍ وَ مَـنْ أرْسَـى ثَبِيراً مَكانَـهُ ... و راقٍ لِيَـرْقَى في حِـرَاءٍ و نـازِلِ
13-و بالْبَيْتِ حَقِّ البيتِ مِنْ بَطْنِ مكَّة ... وبـاللهِ إنَّ اللهَ ليـسَ بغـافِلِ
14-و بالْحَجَـرِ المُسْـوَدِّ إذ يَمْسَـحُونَهُ ... إذا اكْتَـنَفُوهُ بالضُّـحى و الْأصـائِلِ
15-و مَـوْطِئِ إبـراهيمَ في الصَّـخْرَةِ رَطْبَةً ... عَـلى قدَمَيْـهِ حافِيـاً غَـيرَ نـاعِلِ
16-و أشْـواطٍ بـينَ المَـرْوَتيْنِ إلى الصَّـفَا ... و مـا فيهِمـا مِـنْ صُـورَةٍ و تَمـاثُلِ
17-و مَـنْ حَـجَّ بيتَ اللهِ مِـنْ كُـلِّ راكِـبٍ ... و مِـنْ كُـلِّ ذي نَـذْرٍ و مِـنْ كُـلِّ راجِـلِ
18-و بالمَشْـعرِ الْأقْصَـى إذا عَمَـدُوا لَـهُ ... اَلاَلَ إلى مُفْضَـى الشَّـراجِ الْقَوابِـلِ
19-و تَـوْقَـافِهِمْ فـوْقَ الجِـبالِ عَشِـيَّةً ... يُقِـيمُون بالْـأيدي صُـدورَ الـرَّواحِلِ
20-و لَيْـلَةِ جَمْـعٍ والْمَـنازِلِ مِـنْ مِـنًى ... و هَـلْ فَوْقَهـا مِـنْ حُـرْمَةٍ و مَـنازِلِ
21-وجَمْـعٍ إذا مَّـا الْمُقَـرَباتُ أجَـزْنَهُ ... سِـراعاً كمـا يَخْـرجُونَ مِـنْ وَقْـعِ وابِـلِ
22-و بالجَمْـرَةِ الكُـبْرَى إذا صَـمَدُوا لَهَـا ... يَـؤُمُّونَ قَذْفـاً رَأسَـها بالجَـنادِلِ
23-و كِـنْدَةَ إذْ هُـمْ بالحِصـابِ عَشِـيَّةً ... تُجِيـزُ بِهِـم حُجَّـاجُ بَكْـرِ بْـنِ وائِـلِ
24-حَـلِيفان شَـدَّا عَقْـدَ مـا احْتَـلفا لَـه ... و رَدَّا عَـلَيْه عاطِفـاتِ الوَسَـائِلِ
25-وَحَطْمِهِـمُ سَـمْرُ الصِّـفاحِ وَ سَـرْحَهُ ... و شِـبْرِقَهُ وَخْـدَ الـنَّعامِ الجَوافِـلِ
26-فهَـل بَعْـد هـذا مِـنْ مَعـاذٍ لِعـائِذٍ ... و هَـلْ مَـنْ مُعِيـذٍ يـتَّقي اللهَ عـاذِلِ
27-يُطـاعُ بـنا العِـدَى و وَدُّوا لـو أنَّـنا ... تُسَـدُّ بـنا أبـوابُ تُـرْكٍ و كـابُلِ
28-كذَبْـتُمْ وبيـتِ اللهِ مَكَّـةً ... و نَظْعَـنُ إلا أمْـرُكم في بَلابِـلِ
29-كَذَبْـتُمْ و بَيْـتِ اللهِ نُـبْزَى محمـدٌ ... و لمَّـا نُطـاعِنْ دُونَـه و نُناضِـلِ
30-و نُسْـلِمُه حـتى نُصَـرَّعَ حوْلَـه ... و نُذْهَـلَ عَـن أبنائِـنا و الحَلائِـلِ
31-و يَـنْهَضَ قـومٌ في الْحديـدِ إلَيْكُـمُ ... نُهُـوضَ الـرَّوايا تحْـتَ ذاتِ الصَّلاصِـلِ

32-و حتى نَرَى ذا الضَّغْنِ يَرْكَبُ رَدْعَهُ مِنَ الطَّعْنِ فِعْلَ الأَنْكَبِ الْمُتحامِلِ
33-و إنَّا لَعَمْرُ اللهِ إنْ جَدَّ ما أَرَى لَتَلْتَبِسَنْ أَسْيافُنا بالأَماثِلِ
34-بكَفَّيْ فَتًى مِثْلِ الشِّهَابِ سَمَيْدَعٍ أخي ثقةٍ حامي الْحقيقةِ باسلِ
35-شُهُورًا و أيّاماً و حَوْلاً مُجَرَّماً عليْنَا و تأتِي حِجَّةٌ بعدَ قابلِ
36-و ما تَرْكُ قَوْمٍ لا أَبَا لَكَ سَيِّدًا يَحُوطُ الذِّمَارَ غَيْرَ ذَرْبٍ مُواكِلِ
37-و أبيضَ يُسْتَسْقَى الْغَمَامُ بِوَجْهِهِ ثِمالَ الْيَتَامَى عِصْمَةً لِلْأَرامِلِ
38-يَلُوذُ بِهِ الْهُلاَّكُ مِنْ آلِ هَاشِمٍ فَهُمْ عِنْدَهُ في رَحْمَةٍ و فَواضِلِ
39-عَمْرِي لقد أجْرَى أَسِيدٌ وَ بَكْرُهُ إلي بُغْضِنا و جَزَّانَا لِآكِلِ
40-و عثمانُ لَمْ يَرْبَعْ عَلَيْنَا و قُنْفُذٌ وَ لَكِنْ أطاعَا أمْرَ تِلْكَ الْقَبائِلِ
41-أطاعَا أبِيًّا، و ابنَ عَبْدٍ يَقُوتُهم وَ لَمْ يَرْقُبَا فينا مَقَالَةَ قَائِلِ
42-كما قَدْ لَقِينا مِن سُبَيْعٍ و نَوْفَلٍ وَ كُلِّ تَوَلَّى مُعْرِضاً لَمْ يُجامِلِ
43-فإنْ يُلْقَيا، أوْ يُمْكِنِ اللهُ مِنْهُمَا نَكِيلْ لَهُمَا صاعاً بِصَاعِ الْمَكايِلِ
44-و ذاكَ أبُو عَمْرٍو أَبَي غَيْرَ بُغْضِنا لِيُظْعِنَنا في أهْلِ شاءٍ و جامِلِ
45-يُناجِي بِنَا في كُلِّ مُمْسًى و مُصْبَحٍ فَنَاجِ أبَا عَمرٍو بِنَا ثُمَّ خاتِلِ
46-و يُؤْلِي لَنا بالله ما إنْ يَغُشُّنَا بَلَى قَدْ نَرَاهُ جَهْرَةً غَيْرَ حاتِلِ
47-أضَاقَ عليْهِ بُغْضُنَا كُلَّ تَلْعَةٍ مِنَ الْأَرْضِ مابَيْنَ أخْشُبٍ فَمُجادِلِ
48-و سَائِلْ أبَا الْوَلِيدِ ماذا حَبَوْتَنا بِسَعْيِكَ فِينَا مُعْرِضاً كَالْمُخاتِلِ
49-و كُنتَ امْرَءًا مِمَّنْ يُعاشُ بِرَأيِهِ و رَحْمَتِهِ فِينا و لَسْتَ بِجَاهِلِ
50-فَعُتْبَةُ لا تَسْمَعْ بِنا قَوْلَ كَاشِحٍ حَسُودٍ كَذُوبٍ مُبْغِضٍ ذِي دَغَاوِلِ
51-و مَرَّ أبُو سفيانَ عَنِّيَ مُعْرِضاً كما مَرَّ قَيْلٌ من عِظَامِ المَقاوِلِ
52-يَفِرُّ إلى نَجْدٍ و بَرْدِ مِياهِهِ و يزعمُ أنِّي لسْتُ عنكمْ بغافِلِ
53-و يُخْبِرُنا فِعْلَ الْمُناصِحِ أنَّهُ شَفِيقٌ، و يُخْفِي عارِماتِ الدَّوَاخِلِ
54-أمُطْعِمُ لَمْ أخْذُلْكَ في يومِ نَجْدَةٍ و لا مُعْظِمٍ عِندَ الأُمُورِ الْجلائلِ
55-و لا يَوْمَ خَصْمٍ إذْ أتَوْكَ أَلِدَّةً أُولِي جَدَلٍ من الْخصوم الْمَساجِلِ
56-أمُطْعِمُ إنَّ القومَ سَامُوكَ خُطَّةً و إنِّي متى أُوكَلْ فَلَسْتُ بوائِلِ
57-جَزَى اللهُ عنَّا عَبْدَ شَمْسٍ و نَوْفَلاً عُقوبةَ شرٍ عاجلاً غيرَ آجِلِ
58-بميزانِ قِسْطٍ لا يُخِسُّ شَعيرةً له شاهدٌ من نَفْسِه غير عائلِ
59-لقد سَفِهَتْ أحلامُ قومٍ تبدَّلوا بني خَلَفٍ قَيْضًا بنا و الغَياطِلِ
60-و نحنُ الصَّمِيمُ من ذُؤَابَةِ هاشِمٍ و آلِ قُصَيٍّ في الخُطوب الأوَائِلِ
61-و سَهْمٌ و مَخْزُومٌ تَمالَوْا و ألَّبُوا عليْنا العِدَا من كلِّ طِمْلٍ و خَامِلِ
62-فعَبْدَ مَنافٍ أنْتُمُ خيرُ قومِكُمْ فلا تُشْرِكوا في أمْرِكُمْ كُلَّ وَاغِلِ
63-لَعَمْري لقد وَهَنْتُمُ و عَجَزْتُمُ و جِئْتُمْ بأمرٍ مُخْطِئٍ لِلْمَفاصِلِ
64-و كُنْتُمْ حديثاً حَطْبَ قِدْرٍ و أنْتُمُ الْآنَ حِطَابُ أقْدُرٍ و مَراجِلِ

65-لِيَهْنِيْ بَنِي عَبْدِ مَنافٍ عُقُوقُنا ... خُذْلانُنا، و تَرْكُنا فِي المَعاقِلِ
66-فَإنْ نَكُ قَوْماً نَتَّبِرْ ما صَنَعْتُمُ ... و تَحْتَلِبوها لِقْحَةً غَيرَ باهِلِ
67-و سائطُ كانتْ فِي لُؤَيِّ بْنِ غالبٍ ... نُفاهم إلينا كلُّ صَقْرٍ حُلاحِلِ
68-و رَهْطُ نُفَيْلٍ شَرُّ مَنْ وَطِئَ الحَصى ... و أَلْأَمُ حافٍ مِنْ مَعَدٍّ و ناعِلِ
69-فأبْلِغْ قُصَيًّا أنْ سَيُنْشَرُ أمْرُنا ... و بَشِّرْ قُصَيًّا بعدَنا بالتَّخاذُلِ
70-و لو طَرِقَتْ ليلاً قُصَيًّا عَظِيمَةٌ ... إذَا ما لَجَأْنا دُونَهُمْ فِي المَداخِلِ
71-و لو صُدِقُوا ضَرْباً خِلالَ بُيُوتِهِمِ ... لكُنَّا أُسًى عِندَ النِّساءِ المَطافِلِ
72-فكلُّ صَديقٍ و ابْنِ أختٍ نَعُدُّهُ ... لَعَمْرِي وَجَدْنا غِبَّهُ غيرَ طائِلِ
73-سِوَى أنَّ رِهطاً مِن كِلابِ بْنِ مُرَّةٍ ... بَرَاءٌ إلَينا مِن مَعَقَّةِ خاذِلِ
74-وهُنَّا لهُم تَبَدَّدَ جَمْعُهُمُ ... و يَحسُرُ عَنَّا كلُّ باغٍ و جاهِلِ
75-و كانَ لَنا حَوضُ السِّقايَةِ فِيهِمِ ... و نحنُ الكُدَى مِن غالبٍ و الكَواهِلِ
76-شَبَابٌ مِنَ المُطَيِّبِينَ و هاشِمٍ ... كَبِيضِ السُّيوفِ بين أيدى الصَّياقِلِ
77-فما أدْرَكُوا ذَحْلاً و لا سَفَكُوا دَماً ... و لا حالَفُوا إلاَّ شِرارَ القَبائِلِ
78-بِضَربٍ تَرَى الفِتْيانَ فيه، كأنَّهُم ... ضَوَارى أُسُودٌ فوقَ لَحْمٍ خَرادِلِ
79-بَنِي أمَةٍ مَحْبُوبَةٍ هِنْدِكِيَّةٍ ... بَنِي جُمَحٍ عَبيدِ قَيْسِ بْنِ عاقِلِ
80-و لكنَّا نَسْلٌ كِرامٌ لِسادَةٍ ... بِهِمْ نُعِيَ الْأقوامُ عندَ الْبَواطِلِ
81-و نِعْمَ ابْنُ أختِ القَوْمِ غيرَ مُكَذَّبٍ ... زُهَيْرٌ حُساماً مُفْرَدًا مِنْ حَمائِلِ
82-أشَمُّ مِن الشُّمِّ الْبَهالِيلِ يَنْتَمِي ... إلى حَسَبٍ فِي حَوْمَةِ الْمَجْدِ فاضِلِ
83-لعَمْري لقد كُلِّفْتُ وَجْداً بأحمدٍ ... و إخْوَتِهِ دَأبَ الْمُحِبِّ الْمُواصِلِ
84-فلا زَالَ فِي الدُّنيا جمالاً لأهْلِها ... و زَيْناً لِمَنْ وَالاهُ ذَبَّ الْمَشاكِلِ
85-فمَنْ مِثْلُهُ فِي النَّاسِ أيُّ مُؤَمَّلٍ ... إذا قاسَهُ الْحُكَّامُ عِنْدَ التَّفاضُلِ
86-حليمٌ رشيدٌ عادلٌ غيرُ طائشٍ ... يُوالِي إلَهاً لَيْسَ عنه بِغافِلِ
87-فو اللهِ لولا أنْ أجِئَ بسُبَّةٍ ... تُجَرُّ على أشْياخِنا فِي الْمَحافِلِ
88-لكُنَّا اتَّبَعْناهُ على كُلِّ حالَةٍ ... مِن الدَّهرِ جِدًّا غيرَ قَولِ التَّهازُلِ
89-لقَدْ عَلِموا أنَّ ابْنَنا لا مُكَذَّبٌ ... لَدَيْنا، و لا يُعْنَى بقَوْلِ الْأباطِلِ
90-فأصْبَحَ فِينا أحمدٌ فِي أرُومَةٍ ... تُقَصِّرُ عنه سَوْرَةُ المُتطاوِلِ
91-حَدَبْتُ بِنَفْسِي دُونَهُ و حَمَيْتُهُ ... و دافَعْتُ عنه بِالذُّرَا و الْكَلاكِلِ
92-فأيَّدَهُ رَبُّ العِبادِ بِنَصْرِهِ ... و أظهرَ دِيناً حقُّهُ غيرُ باطِلِ
93-رجالٌ كِرامٌ غيرُ مِيلٍ نَمَاهُمُ ... إلى الْخَيْرِ آباءٌ كِرامُ الْمَحاصِلِ
94-فإنْ تَكُ كَعْبٌ مِنْ لُؤَيٍّ صَقِيبَةً ... فلا بُدَّ يوماً مَرَّةً مِنْ تَزايُلِ

1-Halkımın bana sevgi ve ilgi göstermediklerinin farkına vardım. Onlar, aramızdaki her türlü yakınlık bağlarını kestiler.

2-Bize karşı düşmanlık ve eziyet etmek suretiyle, içlerinde gizlediklerini açığa vurdular; üstelik ayrılıkçı düşmanın direktiflerine boyun eğdiler.

3-(Yine onlar, bize olan) kızgınlıklarından ötürü arkamızdan parmaklarını ısırdılar; ne idiği belirsiz kişilerle bize karşı anlaştılar.

4-(Bu durum karşısında) ben, atalarımdan bana miras kalan esnek mızrağım ve beyaz keskin kılıcımla onları sabırla beklemeye koyuldum.

5-Kardeşlerimi ve yakınlarımı Kâbe'nin yakınında toplayıp onun, yeşil çizgili kırmızı Yemen örtüsüne sarıldım.

6-Onlar (kardeşlerim),. her ahitte bulunanın sözünü yerine getirdiği yerde, (Kâbe'nin) kapısına yönelecek şekilde hep birlikte büyük bir tazimle toplandılar.

7-Ve yine onlar,İsâf ile Nâile (putları) arasında, sellerin aktığı ve hacıların develerini ıhtırdığı yerde toplandılar.

8-Bu develerin omuzlarına ve boyunlarına en (özel işaret) vurulmuştu; özel yetiştirilmiş olan bu develerin her biri, sekiz dokuz yaşları arasındaydı.

9- Onların boyunlarında katır boncuğu, mermer taşı (ve diğer aksesuarlarla) süslenmiş bir hâlde boyunlarına bağlı olduğunu görürsün.

10-Hakkımızda kötü düşünen, batılda ısrar eden her dedikoducu ve hicivciden insanların Rabbına sığınırım.

11-Ve yine bize kusur bulmak için durmaksızın koşan, dinimize ve geleneklerimize içinden çıkamayacağımız şeyler ilâve eden ve düşmanlığını gizleyen her tür jurnalcıdan insanların Rabbına sığınırım.

12- Sevr dağına, Sebîr dağını yerinde tutana ve ibadet etmek üzere Hira dağına çıkıp inene sığınırım.

13-Mekke vadisinde bulunan Kâbe'ye, ve onun şerefine, hiçbir şeyden gafil olmayan Allah'a sığınırım.

14-Sabah akşam etrafında toplanıp ellerini sürdükleri ve sarıldıkları Hacerulesved'e sığınırım.

15-İbrâhim'in yaş iken yalınayak basarak kayada bıraktığı ayak izinin bulunduğu makama sığınırım.

16-Safâ ile Merve tepeleri arasında bulunan koşu yerine ve burada bulunan put ve heykellere sığınırım.

17-İster yaya ister binek üzerinde, isterse adak adamış olarak (gelip) Allah'ın evine tazim (hac)eden herkese sığınırım.

18- (Hacıların)Arafattaki sel yataklarının bitiş noktasında bulunan İlâl dağına, yönelişlerine sığınırım.

19-Hacıların, akşam üstü ellerini develerinin göğüslerine dayayarak dağ tepelerinde duruşlarına sığınırım.

20-Müzdelife'deki vakfe yerine ve Mînâ'daki tüm konak yerlerine sığınırım. Acaba bu yerlerden daha kutlusu olur mu!

21-Asil atların, sağanak yağmurdan kaçışları gibi (hacıların)hızla geçtikleri Müzdelife'ye sığınırım.

22-Hacıların durup taşlarla şeytan taşladıkları yere ve oraya yönelişlerine sığınırım.

23-Vâil oğlu Bekr kabîlesi, hacıların görevlerini yerine getirmeleri için inmelerine izin verdiklerinden ötürü (bu kabîleye) ve akşam üstü şeytan taşlamak üzere hazır duran Kinde kabilesine sığınırım.

24- Bu iki kabile, aralarındaki mevcut olan anlaşmayı iyice pekiştirmek için (barışa yönelik) diğer bağlar ilâve etmişlerdir.

25-(Bu, iki kabîlenin topraklarında) ürkmüş deve kuşları gibi koşan ve dağ eteklerinin ağaçlarını, otlarını çiğneyip geçen (yaratıklara ve anılan kabîlenin) topraklarına sığınırım.

26-İşte yalvarıp yakarmak isteyen kimse için, bunlardan başka sığınacak (kutsal) bir şey var mı? Acaba! Allah'a olan sorumluluğunun bilincinde olan kişinin korunmasını, yeren biri çıkabilir mi?

27-Bizim gücümüzle düşmanlar, kahra uğrar; onlar, bizim (bu diyarları terk edip) Türk ve Kâbil kapılarına kadar uzaklaşmamızı isterler.

28-Kâbe'ye yemin ederim ki sizin dümenleriniz boşuna; işlerinizi çıkmaza sokmadan Mekke'yi bırakıp gitmeyiz.

29-Yine Allah'ın evine andolsun ki Muhammed'i korumak için her türlü mücadeleyi vermeden onu tek başına bırakmayacağız.

30-Muhammed'in uğurunda ölmeden, çocuklarımızı ve eşlerimizi dahi feda etmeden onu yapayalnız bırakmayacağız.

31-32-Lıkır lıkır eden su tulumlarının yüklü olduğu develerin yürüdükleri gibi zırhlarla donatılmış cengaverler savaşa katılmadan, içi dışı kin dolu düşman vurulup yüzüstü düşürüldüğünü görmeden, Muhammed'i onlara asla teslim etmeyeceğiz.

33-35-Allah hakkı için müşahede etmekte olduğum bu iş, savaşa dökülürse yıldızlar gibi parlak, yiğit, güven duygusuyla dopdolu, namusunu koruyan cesur kimseler elimizdeki kılıçlarla günlerce, aylarca, hatta yıllarca ileri gelen kimselerin başlarını koparacak güce sahiplerdir.

36-Bir kavim, namusunu koruyan, nezih dilli, işinin peşinde olan bir beyefendiyi nasıl olur da düşmana teslim eder.

37-Beyaz tenli olan Muhammed'in hakkı için (Allah'tan) yağmur talep edilir. Çünkü o, öksüzleri büyütüp besler; dullara ise sığınak olur.

38- Hâşim ailesinin fakirleri ona sığınır; onun yanında şefkat ve iyilik görürler.

39-Hayatım hakkı için Esîd ile onun büyük oğlu, bizi çiğ çiğ yemek isteyen düşmana karşı birliğimizi bozmaya çalışıyorlar.

40-Osmân ile Kunfuz'da bu işte tarafsız kalmayıp diğer kabilelerin direktiflerine boyun eğdiler.

41-Ubeyy ile 'Abduyağûs oğullarının sözlerine kanıp, hakkımızda fasıkların uydurdukları çirkin sözlere araştırmadan inanırlar.

42-Nitekim Subey' ile Nevfel'den dahi kötülük gördük; onların her ikisi de bir nezaket göstermeksizin bizden yüz çevirip ayrılmışlardır.

43-Elbette bir gün gelir bize teslim olurlar veya Allah onları bizim elimize düşürürse onlara, bu yaptıklarının cezasını aynıyla veririz.

44-Şu Ebû 'Amr var ya! Bize olan kin ve nefretinden ötürü bizi, (çölde) koyun ve deve sahibi bedevilerin içine sürmek için her türlü yola başvurmaktadır.

45-O, gece gündüz hiç durmaksızın halkı aleyhimize kışkırtıyor; "Ey Ebû 'Amr! Homurdandığın kadar homurdan, fısıldadığın kadar fısılda; sonra da sürdürebildiğin kadar düzenbazlılığını sürdür.

46-Üstelik (bu kadar adice davranışları yetmiyormuş gibi) gelip bizi aldatmadığına dair and içiyor.Hayır, onun yaptıklarını apaçık görüyoruz.

47-O, bizden nefret edip can çekişir bir vaziyette yanımızdan ayrıldığında bize olan kızgınlığı, Mekke dağları ile Şam sarayları arsındaki (o uçsuz bucaksız yerleri) ona dar etmişti.

48-Ey Ebe'l-Velîd! Söyle bakalım bir düzenbaz gibi aleyhimize yürüttüğün bu kadar kampanyada bize ne yapabildin.

49-Halbuki sen, aramızda görüşüne başvurulan, merhamet beklenilen ve cahil olmayan (akıllı bir kişi) sayılırsın.

50-Ey 'Utbe! Bizi, çekemeyen, yalancı, kıskanç, kin güden ve jurnalci birinin, hakkımızda söylediği sözlere sakın kanma.

51-Ebû Sufyân dahi bir hükümdar edasıyla benden yüz çevirdi ve çekip gitti.

52-O, hem Necid'de soğuk sulu yaylalara kaçıyor hem de (bizimle alay edercesine) "sizi hatırımdan çıkarmayacağım".diyordu.

53- Üstelik öğüt veren bir dost gibi bizi sevdiğini ilân ediyor; ama (bize karşı) içinde fokur fokur kaynayan kin besliyor.

54-Ey Mut'im! Yardıma ihtiyaç duyduğun ve büyük sıkıntılara maruz kaldığın gün, yardımımı senden esirgememiştim.

55-Azgın ve güçlü düşmanlarının karşısında güç duruma düştüğün gün seni yalnız bırakmamıştım.

56-Ey Mut'im! Bilmelisin ki halk sana çok çirkin bir plan sundu. Şayet ben yenilgiye uğrarsam sen kurtaracak değilsin.

57-58-Allah, bir arpa ağırlığı kadar dahi olsa yanlışlık yapmayan adil terazisi ile 'Abduşems ve Nevfel kabilelerine bir an önce yaptıkları kötülüklerinin cezasını versin.

59-Bizi ve Gaytala kabilesini bırakıp, bize karşı Benî Halef kabilesiyle anlaşan kimselerin aklı yoktur.

60-Hâlbuki biz, afet ve felâketlere (mukavemet göstermekte), Hâşim oğullarının ve Kusayy kabilesinden gelen soyların en üstünüyüz.

61-Sehm ve Mahzûm kabileleri de aleyhimize propaganda yapıp soysuz ve şerefsiz kimselerden oluşan düşmanları üzerimize kışkırttılar.

62-Ey 'Abdumenâf oğulları! Siz kavminizin en hayırlısısınız.Sizden olmayanları içinize karıştırmayın.

63-Hayatıma and olsun ki siz bu işte âciz perişan düştünüz; sonucu vahim bir yola saptınız.

64-Hâlbuki daha önce tek bir amaç uğruna çaba sarfettiniz. Şimdi ise birbirinizi terk edip dağıldınız.

65-Hakkımızı inkar eden, bizlerden gerekli yardımı esirgeyen ve sıkışık zamanlarımızda bizleri yapayalnız bırakan 'Abdumenaf oğullarına bravo!

66-Eğer biz şerefli bir kavim isek bize yaptıklarınızın intikamını sizden alacağız.O zaman siz bu yapmış olduklarınızdan bir çıkar sağlamamış olacaksınız.

67-Bize cephe almış topluluk arasında Gâlib oğlu Luayy soyundan gelenler var ya! Onlar, şahinler gibi yiğit gençler tarafından kovalanırken bize sığınmışlardı.

68-Bu Nufeyl topluluğu var ya! ister yalın ayak isterse giysili fark etmez Ma'add kabilesi ile birlikte taşlıklarda yaşayan yeryüzünün en şerli ve en aşağılık kimselerdir.

69-(Ey dost!) Kusayy soyundan gelenlerle, aramızdaki anlaşmazlığın her fert tarafından bilinmesi gerektiğini ve bizden sonra düşman karşısında zayıf düşeceklerini bizzat kendilerine ilet.

70-Hâlbuki bir gece ansızın Kusayy soyundan gelenlerin kapısını felâket çalsaydı, biz onları yalnız bırakıp evlerimize kapanmamıştık.

71-Onlar, şereflerini korumak için (yapılan baskında) evlerinde mertçe dövüştüklerinde biz de çocuklu kadınlar yanında yiğitlik örneği göstermekten geri durmamıştık.

72-Hayatım hakkı için! kara günde yardımlarını beklediğimiz yeğenlerim ve tüm dostlarımızın, tam tersine hareket ettiklerini gördük.

73-Ancak Murre oğlu Kilâb boyundan bir grup, bize reva görülen bu haksızlığa ve nankörlüğe katılmamışlardır.

74-(Biz, bıkmadan usanmadan düşmanlarımıza karşı mukavemet göstereceğiz yeter ki Allah, sonunda) bize muhalif olan her türlü zalim, sapık ve ne yaptığını bilmeyen câhillerin dümenlerini ve birliklerini darmadağın etsin.

75-(Hac mevsiminde hacıların) su ihtiyacını giderme görevi bize aitti.Biz, (felâketlere karşı) Gâlib soyunun aslanları ve sırtı yere gelmez dayanıklı yiğitleriyiz.

76-Biz Mutayyebûn topluluğundan, Hâşimî soyuna mensup kılıç ustalarının ellerinde parlayan beyaz kılıçlar gibi (tertemiz) gençleriz.

77-Düşmanlarımız, ne hakkıyla düşmanlık gütmeyi başarabildiler ne de hakkıyla kan akıtmayı; onlar, sadece soyu sopu belirsiz aşağılık kabilelerle anlaşma yoluna gittiler.

78-Sen, onların gençlerini herhangi bir kavga esnasında et yığınları üzerinde boğuşan yırtıcı aslanlar gibi (şuursuzca davrandıklarını) görürsün.

79-Onların anlaştıkları kimselere gelince, elden ele dolaştırılan bir Hintli cariyenin soyundan gelen, Akîl oğlu Kays boyunun zavallı âciz köleleri olan Cumah boyudur.

80-Biz ise batıl şeylerin peşine koşup öç alan kavim gibi (değil, her şeyi hakkıyla yerine getiren)soylu, asil ve şerefli kimselerin soyundanız.

81-Kız kardeşimin oğlu Zuheyr, tertemiz bir gençtir; yalın kılıç gibi kendisinden asla yalan sadır olmayan bir beyefendidir.

82-O (Muhammed), alnı açık biri olup şan ve şeref bakımından da yücedir.

83-Hayatım hakkı için, Ahmed'in ve onun yakın akrabalarının sevgi ve şefkatlerinin, benim kalbimde önemli bir yeri vardır.

84-Allah'tan dilerim ki O (Hz. Muhammed), dünyada insanlar için, özellikle yaratıcının seçkin kulları için bir güzellik numunesi ve süsü olarak ebedileşsin.

85-Şayet hakemler, insanlar arasında üstünlük bakımından bir tercih yapmak zorunda kalırlarsa acaba onun bir benzeri kim olabilir? Bir benzeri bulunabilir mi?

86-O, hem hakim, hem çok akıllı, hem adil, hem de ne yaptığını iyi bilen, kendini Allah'a adamış ve O'ndan gafil olmayan biridir.

87-88-Allah'a yemin ederim ki atalarımın ve halkın toplantı yerlerinde sözü edilecek bir suç işlemiş duruma düşmeyeceğimi bilmiş olsaydım, her ne pahasına olursa olsun işin şaka yönü bir tarafa her konuda Muhammed'e uyardım.

89-Düşmanlarımız şunu yekînen bilirler ki oğlumuz yalancılıkla itham edilmemiştir; asılsız fikirlerle de kendisini kaptırmamıştır.

90-Muhammed, aramızda öyle yüce bir dereceye ulaşmıştır ki ona, tuzak kurup kötülük yapmak isteyen kişi onun yanına bile yaklaşamaz.

91-Ben, şefkatli ve sevecen davranıp kendisini korudum; her ne pahasına olursa olsun onu himaye etmeye devam edeceğim.

92-Kulların Rabbi ona yardım etsin, dosdoğru olan dinini galip kılsın.

93-Biz, asil ve gözü pek kimseleriz. Soylu ve şerefli olan atalarımız, bizi iyilik yapmak için yetiştirmiştir.

94-Ka'b kabilesiyle Luayy kabilesi arasında bir yakınlık varsa da şüphesiz bir gün insanlar, birbirinden ayrılıp uzaklaşacaklardır.[25] *(Tavîl)*

25) İbn Hişâm, *a.g.e.*, I, 272-280.

Ebû Tâlib'in Hz. Peygamber'le ilgili diğer bir şiiri:

1-ألا- أبلغا عني على ذاتِ بَيْنِنا لُؤَيًّا و خُصّا من لُؤَيٍّ بني كَعْبِ
2-ألم تَعْلَمُوا أنا وجَدْنا محمدًا نبيًّا كموسى خُطَّ في أوَّلِ الكُتْبِ
3-و أنَّ عليه في العِبادِ مَحَبَّة و لا خيرَ ممن خَصَّه الله بالحُبِّ
4-و أنَّ الذي ألصَقْتُمُ من كِتابكم لكُم كائن نحسا كَراغية السَّقْبِ
5-أفيقوا أفيقوا قبل أن يُحفرَ الثَّرَى و يُصبح منْ لم يَجْنِ ذنبا كذي الذنْبِ
6-ولا تَتْبَعوا أمرَ الوُشاةِ و تَقْطَعوا أواصرنا بعد المَودَّةِ و القُرْبِ
7-و تَسْتَجلبوا حَرْباً عَواناً و رُبَّما أمرَّ على مَنْ ذَاقَهُ جَلَبُ الحَرْبِ
8 فلسنا و ربِّ البيت نُسْلِمُ أحمداً لعَزَّاءَ من عضِّ الزمان و لا كَرْبِ
9-و لمّا تَبِنْ منّا، و منكم سَوالف و أيدٍ أُتِرّتْ بالقُساسيَّة الشُّهْبِ
10-بمُعْتَرَكٍ ضيْقٍ ترى كِسَرَ القَنا به و النسورَ الطُخْم يَعْكُفْنَ كالشَّرْبِ
11-كأنَّ مُجالَ الخيل في حَجَراته و مَعْمَعة الأبطالِ مَعْركة الحَرْبِ
12أليْسَ أبونا هاشمٌ شَدَّ أزْرَه و أوْصَى بَنيه بالطِّعان و بالضَّربِ
13-و لسْنا نَمَلُّ الحربَ حتى تَمَلَّنا و لا نَشْتكي ما قد يَنُوبُ من النَّكْبِ
14-و لكنّنا أهلُ الحفائِظِ و النُّهى إذا طارَ أرواحُ الكُماةِ منَ الرَّعْبِ

1-Aramızdaki anlaşmazlığa rağmen Luay oğullarına, özellikle Luay oğullarından Benî Ka'b'a şunları iletin:

2-Bilmediniz mi? Biz, Mûsa gibi Muhammed''in de geçmiş kitaplarda (peygamber gönderileceğinin), yazılmış olduğunu gördük.

3-Toplumda ona özgü bir sevgi vardır; Allah'ın bizzat kendisini sevgilisi tahsis ettiği birinden daha hayırlı hiç kimse yoktur.

4-Sizin (Kâbe duvarına) astığınız yazı, (Sâlih Peygamber'in devesinin) yavrusunun sesi gibi size uğursuzluk getirecektir.

5-Uyanın! Mezarlarınız kazılmadan ve suçsuz biri suçlu olan kimsenin durumuna düşmeden uyanın.

6-Sakın fesatçılara direktiflerine uymayın. Aramızdaki (bunca) sevgi ve yakınlıktan sonra, (aman ha!) bu bağları (hemen) koparıp atmayın.

7-Siz, (toplumu hüsrana) sürükleyecek olan bir savaşın çığırtkanlığını yapıyorsunuz; halbuki bu gibi çılgınlıklar, bir kısım acıları tatmaya yol açabilir.

8-9-Kâbe'nin Rabb'ına yemin ederim ki zamanın getireceği belâ ve musibetlere ve her türlü sıkıntıya rağmen, daracık bir alanda dahi olsak, beyaz Kusâsiye kılıçlarımızla bizden ve sizden boyunlar uçurulmadan Muhammed'i size teslim etmeyeceğiz.

10-Sen, bu daracık alanda kırılmış mızrak parçacıklarını ve kara başlı kartalları (içki sofrası etrafına üşüşmüş) kimseler gibi görmüş olacaktın

11-Bu sahada atların koşuşu ile süvarilerin naraları, tam bir savaş alanını andıracaktı.

12-Ona arka çıkmayı, oğullarına kılıç ve mızrakla savaşmayı tavsiye eden babamız Hâşim değil miydi?

13-Savaş bizden bıkmadıkça biz savaştan usanmayız; başımıza gelecek sıkıntı ve güçlüklere de yakınmayız.

14-Silahlı savaşçıların kalplerini korkudan hoplatacak (bir savaş patlak verse bile o esnada) biz, namusumuzu korur, bilincimizi ve sağduyumuzu da kaybetmeyiz[26] (Tavîl).

Ebû Tâlib kendisine ve yeğeni Hz. Muhammed'e isyan bayrağını çeken kavmine, sitemini aşağıdaki dizelerinde acı bir şekilde dile getirmiştir:

1ألا قُلْ لِعَمْرٍو و الوَلِيدِ و مُطْعِمٍ ألا ليت حظّي من حيَاطَتِكم بَكْرُ

2-مِنَ الخُورِ حَبْحاب كثيرٌ رُغاؤه يُرَشُّ على السَّاقين من بَوْلِهِ قَطْرُ

3-تُخَلَّفَ الوِرْدُ ليس بلاحِق إذا ما عَلا الفَيْفاءُ قيل له: وَبْرُ

4-أرَى أخَوَيْنا من أبينا و أمِّنا إذا سُئلا قالا: إلى غَيْرِنا الأمْرُ

5-بَلى لَهُما أمْرٌ، وَ لكِنْ تَجَرْجَما كما جَرْجَمَتْ من رأسِ ذى عَلَقٍ صَخْرُ

6-أخُصُّ خصوصاً عبدَ شمس و نَوْفلاً هُمَا نَبَذانا مِثْلَ ما يُنْبَذُ الجَمْرُ

7-هُما أغْمَزَا للقوْم في أخَوَيْهما فقد أصْبحا منهم أكفُهما صِفْرُ

8-هُمَا أشْرَكا فِي المَجْدِ مَنْ لا أبا لَه من النَّاس إلا أن يُرسَّله ذِكْرُ

9-و تَيْمٌ و مَخْزُومٌ و زُهْرَةُ منهُمُ و كانوا لنا مولى إذا بُغِيَ النَّصْرُ

10-فوالله لا تَنْفَكُ مِنَّا عَداوَةٌ و لا منهم ما كان من نَسْلِنَا شَفْرُ

11-فقد سَفُهَتْ أحلامُهُمْ و عُقُولُهُمْ و كانوا كجَفْرٍ بئس ما صنعت جَفْرُ

1-3-'Amr, Velîd ve Mut'im'e de ki sizden bana gelecek yardımdan ise cılız, kısa boylu, fazla ses çıkaran, işerken bacaklarını ıslatan, su içmeye sendeleye sendeleye giden ve çevrede görüldüğü zaman da ada tavşanı diye parmakla gösterilen (adi ve çelimsiz) bir deveye sahip olmam daha da hayırlıdır.

4-Ana baba bir öz soyumuzdan olan kardeşlerimize (bu iş ne olacak diye) sorulduğunda onlar, "biz bilmeyiz bu işin çözümü başkalarına aittir" derler.

5-Hayır, bu işin halli o iki kardeşe düşer; ancak Zî 'Alak dağının tepesinden yuvarlanıp düşen kayalar gibi onlar da bu durumdan sıyrılıp kaçmak istediler.

6-Bu sözlerimle, bilhassa 'Abduşems ile Nevfel kollarını kastediyorum; çünkü onlar şeytanı taşlamak için atılan çakıl taşları gibi bizi harcadılar.

26) İbn Hişâm, *a.g.e.*, I, 352-353; es-Suheylî, *a.g.e.*, III, 283-284.

7-Bu iki kardeş ('Abduşems ile Nevfel boyları), bizzat kendi kardeşlerini (Hâşimoğulları ile Muttaliboğullarını) hâlâ gammazlamaktadırlar.

8-Halk arasında soyu pek de belli olmayan, kendilerinden ancak küçümsenerek bahsedilen birilerini şan ve şerefimize ortak kılan, yine bu iki boy olmuştur.

9-Ne hazindir ki Teym, Mahzûn ve Zuhre kabileleri de bu gibi propagandalara katılmışlardır;halbuki bu kabile kendilerinden yardım talep edildiğinde bizim akrabamız sayılırlar.

10-Allah'a yemin ederim ki bizimle onlar arasındaki düşmanlık, soyumuzdan yaşayanlar oldukça sürüp gidecektir.

11-Onların düşünce kapasitesi ve anlayışı körelmiştir; dolayısıyla kendilerinden sadır olan her hangi bir davranış, bir kuzunun şuursuzca olan harekelerinden tamamen farksızdır[27] (Tavîl).

Ebû Tâlib'in kavminin soyu ve asaletliyle övündüğü şiirinden bazı örnekler:

1-إذا اجتمعَتْ يوْمًا قُرَيْشٌ لِمَفْخَرٍ ... فعبدُ مَنَافٍ سِرُّهَا و صَمِيمُهَا

2-فإنْ حُصِّلَتْ أشْرافُ عَبْدِ مَنَافِهَا ... ففي هَاشِمٍ أشْرَافُهَا و قَدِيمُهَا

3-و إنْ فَخَرَتْ يومًا، فإنَّ محمدًا ... هو المُصْطفى مِنْ سِرِّهَا و كَرِيمُهَا

4-تداعَتْ قُريشٌ غَثُّهَا و سَمِينُهَا ... علَيْنا فلم تَظْفَرْ و طاشَتْ حُلُومُهَا

5-و كُنَّا قَدِيمًا لا نُقِرُّ ظُلامَةً ... إذا ما تَنَوْا صُعْرُ الخُلُودِ نُقِيمُهَا

6-و نَحْمِي حِمَاهَا كُلَّ يَوْمٍ كَرِيهَةٍ ... و نَضْرِبُ عن أحْجارِها مَنْ يَرُومُهَا

7-بنا انْتَعَشَ العُودُ الذَّوَاءُ، و إنَّمَا ... بأكْنافِنا تَندَى و تُنْمِي أرُومُهَا

1-Kureyş kabilesi, bir gün övünmek için toplanırsa (iyi bilinmelidir ki) 'Abdümenâf kolu, bu kabilenin hem özüdür, hem de kendisine güven duyulan (bireylere) sahiptir.

2-Şayet 'Abdumenâf kolunun içinden asiller ayıklanmak istenirse Hâşimîler, onların hem en soylusu hem de en kadîmi sayılırlar.

3- Kureyş kabilesi, bir gün övünecek olursa Muhammed, şeref bakımından onların en asili ve en seçkinidir.

4-Kureyş kabilesinin ileri geleni de sıradan bir ferdi de bize karşı birleştiler, ancak bir başarı elde edemediler; (sonuçta tüm) düşleri de hüsran oldu.

5-Biz, ta eskiden beri aramızda herhangi bir haksızlığa meydan vermezdik; şayet birileri, böbürlenerek başkaldıracak olsaydı onun başını ezerdik.

6-Biz her zaman kabilenin şerefini korur, onun mukaddes ocağına saldırmak isteyenin başına vura vura engel olurduk.

27) İbn Hişâm, *a.g.e.*, I, 267-268; es-Suheylî, *a.g.e.*, III, 47-48.

7-Kurumuş otlar bile bizim cömertliğimiz sayesinde yeşerir, hayat bulur; ilgimiz yüzünden kök salıp büyür[28] *(Tavîl).*

Ebû Tâlib'in Habeşistan'a hicret eden Müslümanlarla ilgili şiiri:

1-ألا ليتَ شِعري كيفَ في النَّأي جَعْفَرٌ وعمـــرو و أعـــداءُ العـــدُوِّ الأقـــاربُ
2-و هل نـالت أفعالُ النَّجاشي جعفـرً و أصـــحابُه أو عَـــاقَ ذلـــك شـــاغبُ
3-تَعَـلَّمْ أبيـتَ الـلَّعْنِ- أنَّـك مـاجدٌ كـريمٌ فـلا يَشْـقى لديـك الْمُجـانبُ
4-تَعَـــلَّمْ بـــأنَّ اللهَ زادك بَسْـــطَةً و أسـبابَ خَيْـرٍ كـلُّها بـك لاَزِبُ
5-و أنَّـك فيـضٌ ذو سِـجالٍ غَزيـرَةٍ يَـنال الأعـادي نفعَهـا و الأقـارِبُ

1-Cafer ile 'Amr'ın ve düşmanlarımızın düşmanı olan yakınlarımızın, sıladan uzak yerlerdeki durumlarını ah bir bilsem!

2-Acaba Necâşi'nin iyilikleri Cafer ile arkadaşlarına ulaştı mı? Yoksa bir bozguncu buna engel mi oldu?

3-Ey Necâşî! Kötülükler senden uzak olsun. Senin hakkındaki kanaatimiz, senin asil ve cömert biri olmandır; senin himayende olan biri sıkıntı çekmez.

4-Ey Necâşî! Şunu da bil ki Allah, sana geniş saltanat verdiği gibi bir çok ihsanda da bulunmuştur. onun sana olan bu bağışları, devam etsin.

5-Sen çok cömert birisin, bolca bağışlarda bulunursun. Düşmanların da dostların da iyiliklerinden yararlansın[29] (Tavîl).

4- Ebû Tâlib'e İsnad Edilen Hutbe

Daha önce de değindiğimiz gibi iyi bir şâir olan Ebû Tâlib, etkili bir hitabet gücüne de sahipti. Kavminin reisliğini üstlendiği için çeşitli münasebetlerle îrâd ettiği hutbeleriyle, kitleleri ikna etmeyi ve etki altına almayı başarabilmiştir. Örnek olmak üzere yeğeni Muhammed'i evlendirmek için okuduğu rivayet edilen hutbesi aşağıya alınmıştır:

الحمد لله الذي جعلنا من ذَرْعِ إبراهيمَ، و ذريّةِ إسماعيلَ، و جعل لنا بلدًا حراماً، و بيتاً محبوباً، و جعلنا الحُكّامَ على الناس، ثمَّ إن محمدَ بن عبد الله ابنَ أخي، من لا يُوزَنُ به فتىً من قريشٍ إلا رُجِّحَ عليه براً و فَضْلاً، و كَرَماً و عَقْلاً، و مَجْداً و نُبْلاً، و إن كان في المال قلَّ. فإنَّما المالُ ظِلٌّ زائلٌ، و عاريةٌ مُسْتَرْجِعَةٌ. و له في خَدِيجَةَ بنتِ خُوَيْلِدٍ رَغْبَةٌ ولها فيه مِثْلُ ذلك ، و ما أحْبَبْتُمْ من الصَّداقِ فَعَلَيَّ.

"Bizi İbrahim ve İsmail'in soyundan yaratan Allah'a hamd olsun. Kâbe'yi bize ihsan etti. Bizi diğer insanlar üzerine hükümran kıldı. İşte kardeşimin oğlu Muhammed,

28) İbn Hişâm, *a.g.e.*, I, 269; es-Suheylî, *a.g.e.*, III, 48-49.

29) İbn Hişâm, *a.g.e.*, I, 332-333; es-Suheylî, *a.g.e.*, III, 344.

her ne Kadar servet sahibi değilse de Kureyş gençleriyle karşılaştırıldığında iyilik, fazilet, akıl, cömertlik, şeref ve olgunluk yönünden kesinlikle hepsine tercih edilir. Çünkü mal, geçip giden bir gölge gibidir; geriye verilmek üzere ödünç alınmış eşya gibidir. O, Hatîce bint Huveylid ile evlenmeye isteklidir. Hatîce'nin de onda gönlü vardır. Mihr olarak ne taktir ederseniz ödemeye hazırım"[30].

Ebû Tâlib, bu hutbesinde toplumda olması gereken önemli ictimaî değer yargılarını ve bunlara gereken hassasiyeti gösteren birinin, akranlarına tercih edilmesi gerektiğini vurgulamak isterim.Maamafih o günkü toplumun büyük bir kesimi, her ne kadar insanı insan yapan ve sahip olması gereken sosyal yaşam kurallarından yoksun olsa da bu gibi özellikleri taşıyanlar, azınlık olmalarına rağmen varlıklarını hâlâ koruyabilmişlerdi. Diğer bir gerçek de toplumun önemli kriterlerini oluşturan iyilik, fazilet, cömertlik,dürüstlük, yardımseverlik ve hakkı üstün tutma gibi değerlerin, hangi toplum olursa olsun, hafızasından kolay kolay silinmemiş olmasıdır. Yine bu hutbede, Kureyş kabilesinin özellikle de Hâşimîlerin Hz. İbrahim ve Hz. İsmail'in soyundan gelmelerinin, kendileri için bir övünç kaynağı olduğu ifade edilmiştir.

30) el-Kalkaşendî, Ebu'l-'Abbâs Ahmed b. 'Alî el-Kalkaşendî, *Subhu'l-a'şâ fî sınâ'ati'l-inşâ'*, XVI, Kahire 1963, I, 213; el-Bâkillânî, Ebû Bekr Muhammed, *'İcâzu'l-Ku'rân*, (nşr es-Seyyid Ahmed Şâkir), Kahire ts., s. 153.